

Добридень Алла Володимирівна

*к. пед. н., доцент кафедри виховних технологій
та педагогічної творчості*

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Слюсаренко Тетяна Олегівна

магістрантка факультету початкової освіти

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ГЕНДЕРНА КУЛЬТУРА МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

В умовах модернізації загальноосвітньої школи проблема гендерного виховання школярів набуває особливої актуальності. Основоположними причинами, що сприяють актуалізації даної проблематики на сучасному етапі, є процеси трансформації соціальних ролей чоловіка і жінки в суспільстві, зміни змісту статевої ролі, перебудова традиційних гендерних стереотипів.

Такого роду тенденції, в свою чергу, викликані процесами демократизації, які сьогодні знаходять своє відображення у всіх сферах суспільного життя, в тому числі і в сфері статево-рольових відносин.

Молодший шкільний вік є одним з головних періодів у розвитку особистості. У цьому віці формуються особистісні новоутворення, становлення адекватної самооцінки, розвитку критичності по відношенню до себе і оточуючих, засвоєння соціальних норм, моральний розвиток.

Потрапляючи до школи, дитина постає перед безліччю різноманітних виборів, які стосуються всіх сторін життя в ньому: як вчитися і як будувати свої відносини з вчителями, як спілкуватися з однолітками, як ставитися до тих чи інших вимог і норм та ще багато іншого.

Проблемам гендерної культури в Україні присвячені численні роботи сучасних учених, зокрема:

- з теорії та методології гендеру (І. Вороніна, І. Горошко, Е. Гоффман, І. Жеребкіна, М. Свідло, Г. Тьомкіна, Н. Чухим та ін.);
- гендерної психології та педагогіки (Т. Говорун, Т. Дороніна, В. Кравець, О. Луценко, С. Вихор, Н. Єрофеева, О. Каменська та ін.);
- гендерного підходу у професійній освіті (С. Вихор, І. Іванова, І. Луценко, І. Мунтян, О. Цокур та ін.);
- інтеграції гендерного підходу до початкової освіти (А. Шевченко, О. Кікінеджи, Н. Павлущенко, Л. Вовк тощо).

Також дослідження, присвячені гендерним моделям взаємин молодших школярів (С. Бадмаєва, В. Дудукалов, Т. Кузнєцов, А. Мудрик, М. Радзивилова, К. Столярчук), показують, що реалізація гендерних моделей дружніх стосунків у дітей початкових класів відбувається в процесі соціалізуючого впливу природи, сім'ї, освітньої організації, спілкування з дорослими людьми і зі своїми однолітками, в ході впливу засобів масової інформації, літератури, мистецтва, Інтернету, випадкових спостережень.

Як зазначають О. Цокур та І. Іванова [4, с. 6–13], гендерне виховання – це цілеспрямований, організований і керований процес формування соціокультурних механізмів конструювання чоловічих і жіночих ролей, поведінки, діяльності та психологічних характеристик особистості, запропонованих суспільством залежно від їх біологічної статі.

Натомість, гендерна культура передбачає гармонізацію взаємин чоловіків і жінок у суспільстві, відображає прагнення суспільства до вирівнювання їх статусів [3, с. 6].

Гендерне виховання особистості здійснюється під впливом родини, освіти, засобів масової інформації, релігії, мистецтва, мови, правової та державної політики. Застосування гендерного підходу у формуванні гармонійно розвиненої особистості пропонує новий спосіб пізнання дійсності, в якому відсутня нерівність та ієрархія «чоловічого» й «жіночого» [2, с. 174].

Традиційно гендерне виховання розглядають як «процес, спрямований на формування якостей, рис, властивостей, що визначають необхідне суспільству ставлення людини до представників іншої статі» [1, с. 56].

Проблема реалізації гендерного підходу в освітній процес новітньої української школи може бути вирішена в контексті гуманістичної особистісно орієнтованої освіти, зокрема в результаті реалізації спеціально організованого процесу формування гендерної культури молодших школярів. При реалізації гендерного підходу в освітній процес новітньої української школи необхідно враховувати вікові та психофізіологічні особливості сучасних дітей, їх взаємовідносини; тенденції до особистісно-орієнтованого навчання у початковій школі щодо реалізації гендерного підходу в освіту.

Гендерне виховання молодших школярів, що базується на гендерному підході на основі вищевикладених принципів, дозволяє здійснити управління педагогічним процесом, що забезпечує розвиток індивідуальності дівчаток та хлопчиків, сформованість гендерної культури дітей обох статей в початковій школі.

Таким чином, використовуючи перераховані принципи як основу формування гендерної культури молодших школярів, на нашу думку, створюється базис для розвитку мотиваційної сфери майбутніх учителів початкових класів, так як тільки фахівець, внутрішньо готовий здійснювати свою професійну діяльність, може досягти в ній високих результатів.

Беручи участь у спеціально організованому освітньому процесі з використанням інтерактивних методів навчання, таких, як кейс-стаді, онлайн-конференції, вебінари тощо, майбутні вчителі включаються в мотиваційно-спрямоване професійне поле діяльності.

Список використаних джерел

1. Говорун Т. Гендерна ідеологія у навчально-виховному процесі. // *Освіта і управління*. 2003. № 4, Т. 6. С. 56–68.

2. Кравець В. Гендерна педагогіка: Навчальний посібник. Т.: Джура, 2003. 416 с.

3. Макаев В. В. Поликультурное образование – актуальная проблема современной школы // *Педагогика*. 1999. № 4. 399 с.

4. Цокур О., Іванова І. Гендерне виховання – нагальна потреба сучасної освітньої системи. // *Директор школи. Україна*. 2006. №6. С. 6–13.